

Jacek Lyszczyna

Romantyczne lektury

Książka Jacka Lyszczyny zawiera na połę teksty już drukowane, na połę zaś – nowe. Wszystkie one wyróżniają się zainteresowaniem w wysokim stopniu utworami znanymi i cenionymi, które doczekały się już szczegółowych analiz i interpretacji, jak również tymi, które umknęły badaczom. Znajdziemy zatem opracowania twórczości Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza, Aleksandra Fredry, Zygmunta Krasińskiego, Teofila Lenartowicza, Stefana Garczyńskiego, Maurycego Gosławskiego. Autor mierzy się więc z arcydziełami romantycznymi, próbując nadać im piętno subiektywnej oceny. Nie świadczy to z pewnością o braku stanu badań – wręcz przeciwnie, Lyszczyna przywołuje ważne teksty na zasadzie reinterpretowania.

W gruncie rzeczy mamy do czynienia z błyskotliwymi esejami, które kończą się z reguły efektowną puentą. [...] Lyszczyna w swoich dociekaniach sięga do wybitnych dzieł romantycznych. Omawia je w myśl najnowszej wiedzy polonistycznej. Nie boi się reinterpretować utworów w sposób nowatorski, a zarazem bardzo charakterystyczny. W eleganckiej oraz erudycyjnej formie pisze o niekiedy trudnych w odbiorze lekturach.

*Z recenzji wydawniczej
prof. dr. hab. Krzysztofa Bilińskiego*

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2015

Romantyczne lektury

NR 3324

Jacek Lyszczyzna

Romantyczne lektury

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Krzysztof Biliński

Spis treści

Wstęp	7
Dynamiczna koncepcja struktury cyklu lirycznego, czyli raz jeszcze o <i>Sonetach krymskich</i>	9
W stronę romantyzmu — o <i>Hymnie</i> Mickiewicza	19
Faust ocalony. <i>Wacława dzieje</i> Stefana Garczyńskiego	27
Dwa <i>Hymny</i> Juliusza Słowackiego	39
Dumania w grobie Agamemnona	57
Trzy liryczne komentarze (Gosławski — Garczyński — Mickiewicz)	63
Doświadczenie mistyczne w <i>Dziadów części III</i> Mickiewicza	77
Semiotyczne przesłanie <i>Dziadów</i>	85
<i>Broń mnie przed sobą samym...</i>	93
<i>Zemsta</i> Aleksandra Fredry wobec klęski powstania listopadowego	101
<i>Lambro</i> Juliusza Słowackiego — etyka i pragmatyka zemsty	109
Szwajcarska baśń Juliusza Słowackiego	117
<i>Hymn</i> Zygmunta Krasińskiego w kręgu tradycji poezji barskiej	131
<i>Nad wodą wielką i czystą...</i> — w stronę symbolizmu	147
W kręgu ludowości symbolicznej (Teofil Lenartowicz: <i>Kalina</i>)	151
<i>Sowiński w okopach Woli</i> Juliusza Słowackiego w kontekście mitu ge- nezyjskiego	155

„Dusza anielska” i „czerep rubaszny”, czyli <i>Poema Piasta Dantyszka</i> Juliusza Słowackiego	165
<i>Kiedy prawdziwie Polacy powstaną...</i> Genezyjska wizja odrodzonej Pol- ski	175
<i>Anhelli</i> genezyjski	183
O duchu, ślimaczkach i pożytkach zgłębiania pism genezyjskich Ju- liusza Słowackiego	193
Nota edytorska	199
Indeks osobowy	201
Summary	205
Résumé	206

Wstęp

Książka *Romantyczne lektury* stanowi zbiór rozpraw poświęconych głównie utworom poetyckim polskiego romantyzmu. Można powiedzieć, że są one efektem wieloletnich studiów nad poezją tej epoki, stanowiąc plon zarówno wykładów i zajęć uniwersyteckich, jak i różnych sesji i konferencji naukowych. W większości są to teksty wcześniej drukowane już na łamach czasopism lub książek zbiorowych. Jest też kilka artykułów nowych, dotychczas niedrukowanych.

Wszystkie one — w przeciwieństwie do poprzedniego tomu *Natura, historia, egzystencja* — poświęcone są interpretacji konkretnych wierszy czy poematów, ich odczytaniu, rozumieniu przez dzisiejszego czytelnika. Znalazły się tu więc rozprawy dotyczące wczesnego romantyzmu, teksty poświęcone gatunkom uprawianym przez romantyków, choć odziedziczonym po poprzednich pokoleniach, jak hymn czy sonet, a także interpretacje, np. *Liryków lozańskich* Adama Mickiewicza i genezyjskiej poezji Juliusza Słowackiego.

Nota edytorska

Niektóre z opublikowanych tu tekstów były już wcześniej drukowane. Oto wykaz pierwodruków:

- Dynamiczna koncepcja struktury cyklu lirycznego, czyli raz jeszcze o „Sonetach krymskich”*. W: *Polski cykl liryczny*. Red. K. JAKOWSKA, D. KULESZA. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 2008, s. 29–35.
- Faust ocalony. „Wacława dzieje” Stefana Garczyńskiego*. W: *Postacie i motywy faustyczne w literaturze polskiej*. Red. H. KRUKOWSKA, J. ŁAWSKI. T. 1. Białystok: Uniwersytet w Białymstoku, 1999, s. 375–384.
- Dumania w grobie Agamemnona. „Nieme mieć harfy i słuchaczy głuchych” („Grób Agamemnona” J. Słowackiego)*. W: *Poezja polska. Interpretacje*. Red. K. HESKA-KWAŚNIEWICZ, B. ZELER. Katowice: Wydawnictwo „Książnica”, 2000, s. 113–118.
- Trzy liryczne komentarze (Gołstowski — Garczyński — Mickiewicz)*. W: *„Pieśni ogromnych dwanaście...”*. *Studia i szkice o „Panu Tadeuszu”*. Red. M. PIECHOTA. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 157–166.
- Doświadczenie mistyczne w części III „Dziadów”*. W: *Mickiewicz mistyczny*. Red. A. FABIANOWSKI, E. HOFFMANN-PIOTROWSKA. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2005, s. 192–195.
- „Broń mnie przed sobą samym...”*. W: *Wiersze Adama Mickiewicza. Analizy, komentarze, interpretacje*. Red. J. BRZOZOWSKI. Łódź: Wydawnictwo Wojciech Grochowalski, 1998, s. 155–164.
- „Zemsta” Aleksandra Fredry wobec klęski powstania listopadowego*. W: *Od oświecenia ku romantyzmowi i dalej... Autorzy — dzieła — czytelnicy*. Red. M. PIECHOTA, J. RYBA. [Cz. 1]. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Katowice 2004, s. 127–133.

- „Lambro” Juliusza Słowackiego — etyka i pragmatyka zemsty. W: *Słowacki wczoraj i dziś. „Zeszyty Wydziału Humanistycznego. Kolegium Karkonoskie w Jeleniej Górze”*, IV. Red. H. GRADKOWSKI, E. TUZ-JURECKA. Jelenia Góra: Kolegium Karkonoskie w Jeleniej Górze, 2010, s. 67—73.
- Szwajcarska baśń Juliusza Słowackiego. W: *Juliusz Słowacki. Wyobrażenia i egzystencja*. Red. M. KUZIAK. Słupsk: Pomorska Akademia Pedagogiczna, 2002, s. 25—33.
- „Hymn” Zygmunta Krasińskiego w kręgu tradycji poezji barskiej. W: *Barokowe przypomnienia i inne szkice historycznoliterackie*. Red. R. OCIECZEK, M. PIECHOTA. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1994, s. 150—160.
- W kręgu ludowości symbolicznej („Kalina” T. Lenartowicza). W: *Poezja polska. Interpretacje*. Red. K. HESKA-KWAŚNIEWICZ, B. ZELER. Katowice: Wydawnictwo „Książnica”, 2000, s. 147—150.
- „Sowiński w okopach Woli” Juliusza Słowackiego w kontekście mitu genezyjskiego. W: *Tkanina. Studia, szkice, interpretacje*. Red. A. WĘGRZYŃIAK, T. STĘPIEŃ. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2003, s. 68—75.
- „Dusza anielska” i „czerep rubaszny”, czyli „Poema Piasta Dantyszka” Juliusza Słowackiego. „Przegląd Humanistyczny” 2009, nr 5/6, s. 65—70.
- „Kiedy prawdziwie Polacy powstaną...”. *Genezyjska wizja odrodzonej Polski*. „Prace Literackie”, nr 49. Red. M. URSEL. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2009, s. 63—68.
- „Anhelli” genezyjski. „Postscriptum” 2009, nr 2(4), s. 39—46.

Indeks osobowy

- Agamemnon 57, 59, 61, 62, 168, 170,
199
Aleksy, św. 160
- Bachórz Józef 74
Bielowski August 168
Bogusławski Wojciech 108
Borkowski Leszek Dunin 108
Borowczyk Jerzy 14, 89, 113
Brodziński Kazimierz 68
Brydzińska-Osmólska Stefania 194
Brzozowski Jacek 74, 199
- Chateaubriand François-René de 57
Chodźko Ignacy 12
Cieszkowski August 194
Czajkowska Krystyna 102
Czartoryski Adam Jerzy 90
Czerwiński Marcin 24
- Dante Alighieri 125, 166, 167
Daszkiewicz Cyprian 88
Dembowski Edward 108
Demska-Trębacz Mieczysława 12
Dokurno Zygmunt 186, 187
- Dopart Bogusław 106
Dutka Czesław 113
- Eliade Mircea 24
Ezechiel, prorok 190, 191
- Fabianowski Andrzej 196, 199
Fieguth Rolf 10, 12
Filip II Macedoński 58
Floryan Władysław 81
Folkierski Władysław 9
Fredro Aleksander 5, 101–104,
106–108, 199
Fredro Edward 102
Fredro Henryk 102
- Garczyński Stefan 5, 113, 199, 27–
29, 32, 33, 36, 38, 63, 67, 69, 70, 76,
86
Gaszyński Konstanty 12, 138–139,
155, 156, 159, 181, 193–195
Ginko Łucja 155
Głowiński Michał 74
Goliński Zbigniew 168
Gomulicki Juliusz Wiktor 81

Gorecki Antoni 165
 Goślawski Maurycy 5, 63, 67–71,
 73, 74, 76, 87, 88, 102, 103, 113,
 199
 Goszczyński Seweryn 102, 105,
 108, 112
 Grabowski Józef 103
 Gradkowski Henryk 200
 Grześkowiak-Krwawicz Anna 111

 Hegel Georg Wilhelm Friedrich
 33, 34
 Heska-Kwaśniewicz Krystyna 199,
 200
 Hoffmann-Piotrowska Ewa 196, 199

 Jabłonowski Ludwik 108
 Jakobson Roman 13
 Jakowska Krystyna 12, 199
 Jan, św. 23
 Janion Maria 195
 Januszewski Teofil 170
 Januszkiewicz Eustachy 170, 171
 Jełowicki Aleksander 68

 Kallenbach Józef 93
 Karpiński Franciszek 142
 Kasperski Edward 196
 Klaczko Julian 178
 Kleiner Juliusz 9, 10, 66, 117, 157
 Kłak Czesław 155, 158, 162
 Kochanowski Jan 10, 13, 15, 16, 48,
 142, 158
 Kolberg Oskar 151
 Komorowski Ignacy 152
 Konopka Feliks 29
 Korolko Mirosław 134, 158
 Kossowski Stanisław 195
 Kostkiewiczowa Teresa 20, 117

 Kowalczykowska Alina 74, 125
 Kółakowski Feliks 88
 Krasicki Ignacy 16, 42, 97, 142,
 168
 Krasieński Wincenty 85
 Krasieński Zygmunt 5, 19, 83, 85, 86,
 113, 114, 131, 134–142, 181, 183,
 193, 200
 Kremser K. 25
 Kridl Manfred 110, 157, 183, 184
 Krukowska Halina 199
 Krzyżanowska Zofia 42, 129
 Krzyżanowski Julian 39, 42, 48, 59,
 81, 114, 115, 129, 156–158, 160, 161,
 167, 176, 189
 Kserkses 58
 Kubacki Wacław 21
 Kuchowicz Zbigniew 104
 Kulesza Dariusz 199
 Kuziak Michał 200

 Lamartine Alphonse de 57
 Lelewel Joachim 68
 Lenartowicz Teofil 5, 151–153,
 200
 Leonidas 58–60, 155, 158, 162, 169
 Lyszczyna Jacek 12, 14, 67, 71, 87,
 89, 106, 113, 115, 179, 188, 197, 205

 Łapiński Henryk 68, 103
 Ławski Jarosław 199
 Łempicki Stanisław 125

 Maciejewski Jarosław 27, 40, 66,
 109, 111, 117, 120, 121, 128, 130,
 136, 139, 167
 Maciejewski Marian 148
 Makowski Stanisław 119
 Malczewski Antoni 153, 168

- Małecki Antoni 166, 183–185, 188, 195
Markiewicz Henryk 19, 47, 134
Maślanka Julian 67
Mayenowa Maria Renata 13
Mickiewicz Adam 5, 7, 9, 10, 12–16, 19, 20, 21, 24, 25, 27, 28, 33, 49, 61, 63, 64, 66–71, 77–80, 82, 83, 86–91, 93–95, 98–100, 103–106, 110–114, 119, 120, 129, 141, 144, 147, 148, 152, 153, 184–188, 194, 196, 199, 205, 206
Miłosz Czesław 10, 12–15
Mochnacki Maurycy 60, 94, 103
- Napoleon I 49, 65, 66, 74, 75, 90, 91, 101, 104, 106, 107
Natanson Wojciech 101, 108
Niemcewicz Julian Ursyn 68
Norwid Cyprian 12, 14, 15, 81, 82, 147, 148
Nowak Zbigniew Jerzy 64, 90, 106, 188
Nowakowski Jan 152
- Ocieczek Renarda 200
Odyniec Antoni Edward 68
Okopień-Sławińska Aleksandra 74
Opacka Anna 20
Opacki Ireneusz 10, 11, 20, 47, 53, 63, 66, 73, 75, 100, 105, 155, 158, 161
Oppman Artur 155
- Piast 6, 34, 165, 166, 168, 171, 172, 187, 200
Piechota Marek 42, 113, 134, 199, 200
Pigoń Stanisław 68, 102
- Pini Tadeusz 67
Płoszewski Leon 27, 67
Prokop Jan 148
Przybylski Ryszard 80
Przychodniak Zbigniew 113
- Quinet Edgar 57
- Rafael, właśc. Raffaello Santi 125
Ratajczakowa Dobrochna 102, 103, 107
Ropelewski Stanisław 165
Ryba Janusz 199
Rzewuski Henryk 12
- Sawrymowicz Eugeniusz 114, 115, 185
Schnayder Józef 20
Sęp-Szarzyński Mikołaj 95
Siemieński Lucjan 194, 195
Sienkiewicz Karol 139
Sioma Radosław 12,
Skwarczyńska Stefania 19, 21, 22, 24, 63, 134
Sławiński Janusz 74, 148
Słowacki Euzebiusz 20,
Słowacki Juliusz 5–7, 19, 21, 34, 39–42, 46–51, 53, 55, 57–59, 61, 62, 81, 83, 85, 86, 94, 109–115, 117, 119–122, 125, 128–130, 134, 140–144, 155–160, 163–168, 170, 172, 175, 176, 178, 179, 181, 183–185, 187–191, 193–197, 199, 200, 205
- Sobolewski Jan 88
Sowiński Józef 5, 155–164, 179, 189, 200
Stajewska Zofia 27–29, 33, 67
Stefanowska Zofia 49, 89, 99, 113

Stępień Tomasz 179, 200
Sudolski Zbigniew 93, 138, 176,
181, 193
Szelaǵ Zdzisław 67, 86
Szturc Włodzimierz 33

Śliwiński Marian 188, 197
Świegocki Kazimierz 21

Tarnowski Stanisław 166
Tatarkiewicz Anna 24
Towiański Andrzej 83, 91, 175, 194,
196
Trojanowiczowa Zofia 14, 89, 90
Tuz-Jurecka Edyta 200

Ursel Marian 200

Wasilewski Zygmunt 108

Węgrzyniak Anna 179, 200
Wielogłowski Walery 135
Wisłocki Władysław Tadeusz 68
Witkowska Alina 80
Witwicki Stefan 68
Wyka Kazimierz 63, 66, 70

Zakrzewski Bogdan 107
Zaliwski Józef 68, 104, 115
Zeler Bogdan 199, 200
Zgorzelski Czesław 10, 21, 41–43,
66, 67, 78, 88, 93–95, 120, 148,
157–158
Ziejka Franciszek 106
Zieliński Miłosz 10
Zienkowicz Leon 71

Żbikowski Piotr 71, 111
Żmigrodzka Maria 117, 195

Jacek Lyszczyzna

Reading Romantic Poetry

Summary

This publication constitutes a volume of essays on Polish Romantic poetry. The volume consists of a number of essays which have been previously published in other journals and collective volumes, as well as several new articles, now appearing in print for the first time. The articles collected in this volume present the results of long standing research on Romantic poetry, including university lectures and other classes as well as various academic conferences and conventions.

All essays are devoted to the analysis and interpretation of specific verses or poems as well as their contemporary readings and understanding. Therefore, the volume contains essays regarding a variety of topics, from the early Romantic period, through the variety of genres cultivated in the period as well as their historical roots in the cases of genres inherited from the previous generations, such as the hymn or the sonnet, to Mickiewicz's *Lausanne Lyrics* and Słowacki's genesisic poetry.

Jacek Lyszczyzna

Lectures romantiques

Résumé

La présente publication est un recueil de traités consacrés principalement aux ouvrages poétiques de l'époque du romantisme polonais. Elle se compose, en majeure partie, de textes qui ont été déjà publiés dans des revues ou livres collectifs, ainsi que de nouveaux articles qui n'ont pas encore été imprimés. Ils sont le résultat des longues études sur la poésie de cette époque-là et ils constituent la récolte aussi bien des conférences et des cours universitaires que différents sessions et colloques scientifiques.

Ils sont tous consacrés à l'interprétation des vers ou poèmes concrets, à leurs lecture et compréhension par le lecteur contemporain. Il y a donc des traités concernant le premier romantisme et différents genres littéraires pratiqués à l'époque du romantisme, mais aussi leurs origines dans le cas des genres hérités des générations précédentes comme l'hymne ou le sonnet, jusqu'à *Les lyriques de Lausanne* d'Adam Mickiewicz et la poésie philosophique de Juliusz Słowacki.

Redakcja
Katarzyna Więckowska

Projekt okładki
Anna Krasnodębska-Okręglika

Redakcja techniczna
Barbara Arenhövel

Łamanie
Bogusław Chruściński

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-572-8
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-573-5
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 13,00. Ark. wyd. 10,5.
Papier offset. kl. III, 90 g Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek,
Spółka Jawna, ul. Brzeska 4, 89, 87-800 Włocławek

Jacek Lyszczyzna

Romantyczne Lektury

Więcej o książce

CENA 20 ZŁ
(+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-573-5

